

ГІСТОРЫЯ

Усесаюзнай Комуністычнай партыі (большэвікоў)

Пад рэдакцыяй Камісіі ЦК ВКП(б).

КАРОТКІ КУРС.

Адабран ЦК ВКП(б). 1938 год.

РАЗДЗЕЛ V

ПАРТЫЯ БОЛЬШЭВІКОЎ У ГОДЫ ЎЗДЫМУ РАБОЧАГА РУХУ ПЕРАД ПЕРШАЙ ІМПЕРЫЯЛІСТЫЧНАЙ ВАЙНОЙ. (1912—1914 ГОДЫ).

1. УЗДЫМ РЭВОЛЮЦЫЙНАГА РУХУ У 1912—1914 ГОДАХ.

Таржасце сталынінскай рэакцыі аказалася няўдзячным. Не мог быць моцным урад, які не хапеў даць народу нічога, апроч буюна і шыбені. Рэпрэсіі сталі такімі звычайнымі, што яны перасталі падацца народам. Стала знікаць стомленасць рабочых, наваенная ў першыя годны паражэння рэвалюцыі. Рабочыя зноў пачалі палыміцца на барацьбу. Прадбачанне большэвікоў аб універсальнасці новага рэвалюцыйнага ўдому аказалася правільным. Ужо ў 1911 годзе колькасць стачак пачала перавышаць 100 тысяч, тады як у паліцэйскія годны яна складала ўсяго 50—60 тысяч чалавек. Ішчэ Пражская партыйная канферэнцыя ў студзені 1912 года адзначыла ажывленне якое пачалося ў рабочым руху. Але сапраўдны ўздым рэвалюцыйнага руху пачынаецца ў красавіку—маі 1912 года, калі ўспыхнулі масовыя палітычныя стачкі ў сувязі з левымі расстрэламі рабочых.

4 красавіка 1912 года на Ленінскіх залатых прыходах у Сібіры ў часе стачкі па загаду царскага жаніарскага афіцэра было забіта і ранена больш 500 рабочых. Расстрэл забойчынага натоўпу ленінскіх шахцёрў, якія мірна ішлі для перагавораў з адміністрацыяй, усклаўваў усю краіну. Гэтае новае крыніца ажалення царскага самодзяржаў было ўчынена за ўдзел сапалдарам Ленінскіх залатых прыходаў—англійскіх капіталістаў, каб замацаваць эканамічную забастоўку шахцёрў. Англіійскія капіталісты і іх рускія кампанііны атрымлівалі ад Ленінскіх прыходаў палёныя прыбыткі—што год больш 7 мільянаў рублёў—за кошт самай бесчэронай эксплуатацыі рабочых. Яны пачалі рабочым мазэрну заробатную плату, кармілі іх нягоднымі, гнілымі прадуктамі. Не вытрымаўшы прычэрнення ў алакаў, 6 тысяч рабочых Ленінскіх прыходаў забастоўка.

На ленінскіх расстрэлах пралетарыят аказаў масавым забастоўкам, левым стачкамі і мітынгамі ў Пецярбург, Маскву, па ўсіх прамысловых цэнтрах і раёнах.

Мы былі так ашамелены і ўзрушаны, што алазны не знаходзілі палыходзячых слоў. Як-б пратэст мы ні заваілі, гэта было-б слабым цэрэм таго дзеяння класаванна, якое кожны з нас перажываў. Нішто нам не паломжа: ні слёзы, ні пратэсты, а толькі арганізаваная масавая барацьба—так пачалі рабочыя адной групы пралетарыяту ў сваёй рэвалюцыі.

Валікае абурэнне рабочых ішчэ больш умацнялася, калі царскі міністр Макараў у алаз за пралетарыят дэмакратычнай фракцыі ў Дзяржаўнай думе па паводу ленінскага расстрэлу нагадзавіў: «Так было і так будзе!» Колькасць удзельнікоў палітычных стачак пратэсту супроць зрываўнага абаваня ленінскіх рабочых вырасла да 300 тысяч.

Леніні дні, нібы урагав, уварваліся ў тую атмасферу «супастання», якая была створана сталынінскім рэжымам. Вось што пісаў па гэтаму паводу т. Сталін у большэвіцкай пецярбургскай газеце «Звезда» ў 1912 годзе:

«Леніні выстравы, разбілі лёд маўчання, і—рушыла рака народнага руху. Рушыла! Усё, што было алага і агубагна ў супацным рэжыме, усё, чым хварела многая пакутная Расія—усё гэта сабралася ў адным факце, у падзех на Лене. Вось чаму іменна ленінскі

манні дзесяткаў тысяч перадавых рабочых. Велларныя грашовыя штрафы маглі выплывацца «Правдой» толькі дзякуючы шырокім зборам сярод рабочых. Нарадзіла значная частка тэража канфіскацыйных нумароў «Правды» ўсё-ж пачала да чытача, бо перадавыя рабочыя ішчэ з нocy прыходзілі ў друкарню і выносілі з сабой пачкі газет.

Царскі ўрад за два з палавінай года вёсем разоў закрываў «Правду», але пры падтрыманні рабочых яна зноў пачынала выходзіць пад новай, скардан назвай, напрыклад—«За правду», «Путь правды», «Трудовая правда».

У той час, як «Правда» разыходзілася ў сярэднім па 40 тысяч экзэмпляраў у дзень, тыраж меншэвіцкай штодзённай газеты «Луч» не перавышаў 15—16 тысяч.

Рабочыя лічылі «Правду» сваёй рабочай газетай, адносіліся да яе з вялікім лавэрэм і чутка прыслухоўваліся да яе голасу. Кожны экзэмпляр «Правды», пераходзячы з рук у рукі, абавязкова дзесяткі чытачоў, фарміраваў іх класавое сазнанне, выходваў, арганізоваў, клікаў на барацьбу.

Аб чым пісала «Правда»?

У кожным нумары «Правды» змяшчалася дзесяткі карэспанданцыйных рабочых, у якіх апавядаліся рабочае жыццё, зверскае эксплуатацыі, розныя прычэрны і адзеканні капіталістаў, іх уцраўляючыя і майстравы над рабочымі. Гэта былі вострыя, меткія вышчарванні капіталістычных парадкаў. Народа ў заметках «Правды» паведамлялася аб самагубствах галадоўных

рабочых клас Расіі ў найвялікшую сілу палітычнага жыцця краіны. Варварскія формы эксплуатацыі рабочых на прадпрыемствах у алачуванні з нясперным паліцэйскім рэжымам парскіх апырчынаў надавалі кожнай сур'ёзнай стачцы палітычны характар. Перадбачанне-ж эканамічнай і палітычнай барацьбы надавала масовым стачкам асобую рэвалюцыйную сілу.

У авангардзе рэвалюцыйнага рабочага руху ішоў гераічны пралетарыят Пецярбурга, за Пецярбургам ішлі Прыбалтыйскі край, Масква і Маскоўская губерня, затым Памаложжа і поўзень Расіі. У 1913 годзе рух ахапіла Заходні край, Польшчу, Каўказ. Усяго ў 1912 годзе баставала па афіцыйных справаздач 725 тысяч, а па ішчых больш поўных даных—звыш мільёна рабочых, у 1913 годзе па афіцыйных справаздач—861 тысяча, а па больш поўных даных—1,272 тысячы. У першай палавіне 1914 года прымала ўдзел у стачках ужо каля паўтара мільёна рабочых.

Такім чынам рэвалюцыйны ўздым 1912—1914 годаў, размах стачкага руху наблізілі краіну да абстаноўкі пачатку рэвалюцыі 1905 года.

Рэвалюцыйны масавы стачкі пралетарыята мелі агульнанароднае значэнне. Яны былі накіраваны супроць самадзяржаў. Стачкі супрацівалі спачуванню велларнай большасці працоўнага насельніцтва. Фабрыканы і заводскія помешчыні рабочым за забастоўку лакаўталі. У 1913 годзе ў Макоўскай губерні капіталісты выкінулі на вуліцу 50 тысяч тоўстыхшышчэкаў. У сакавіку 1914 года ў Пецярбургу ў алаз дзень больш звышлена 70 тысяч рабочых. Рабочыя ішчых пралетарыяту і галі прамысловасці памагалі таварышам, якіх забастоўвалі і паліцэйскія лакаўталі масавымі грашовымі зборамі, а часам забастоўкам салідарнасці.

Удлым рабочага руху і масавыя стачкі ахапілі і ўшчаралі ў барацьбу таскама селянінскія масы. Сяліне зноў падняліся на барацьбу супроць памешчыкаў, знішчаль памешчыцкія маёнткі і кулакскія хутары. За 1910—1914 год адбылося звыш 13 тысяч сялянскіх выступленняў.

Пачаліся рэвалюцыйныя выступленні і ў войсках. У 1912 годзе адбылося ўзброенае выступленне сярод войск у Мешчэрску. Напоявалі паўстанні ў Балтыйскім флоце і Савастопалі.

Рэвалюцыйны стачачны рух і дэманстрацыі кіруючы большэвіцкай партыі паказвалі, што рабочы клас ядз барацьбу не за частковыя патрабаванні, не за «рэформы», а за вызваленне народа ад царызма. Краіна ішла наустрач новай рэвалюцыі.

Для таго, каб быць бліжэй да Расіі, Ленін пераехаў з Парыжа летам 1912 года ў Галіцыю (была Аўстрыя). Тут пад яго старыштвам адбыліся дзве нарады членаў ЦК і аддзячых работнікаў: адна—у Кракаве ў канцы 1912 года і другая—у вёсеню 1913 года ў мястэчку Паранію, каля Кракава. На гэтых нарадах былі прыняты рашэнні па важнейшых пытаннях рабочага руху: аб рэвалюцыйным уздыме, аб стачках і залдах партыі, аб умацаванні нелегальных арганізацый, аб думскай сацыял-дэмакратычнай фракцыі, аб партыйнай пресе, аб страховай кампаніі.

беспарабоўных, страціўшых надзею знайсці работу.

«Правда» пісала аб нуджах і патрабаваннях рабочых розных фабрык і галі прамысловасці, пісала, як рабочыя змагаюцца за свае патрабаванні. Амаць у кожным нумары пісалася аб стачках на розных прадпрыемствах. Калі адбыліся буйныя, працяглыя стачкі, газета арганізоўвала рабочых ішчых прадпрыемствах і галі прамысловасці для дапамогі стачачнікам сваімі зборамі. Часам у стачачныя фонды збіраліся дзесяткі тысяч рублёў—вельларныя па таму часу сумы, калі прыняць пад увагу, што большасць рабочых атрымлівала ўсяго па 70—80 копеек у дзень, Гэта выходвала рабочых у духу пралетарскай салідарнасці і сазнання адзіноства інараваў усіх рабочых.

На кожную палітычную падзею, на кожную перамогу або паражэнне рабочы адзіліліся прыслыкай у «Правду» пісьмаў, прывітанняў, пратэстаў і т. д. У сваіх артыкулах «Правда» асвятляла залачы рабочага руху з паліцэйскага большэвіцкага пункту гледжання. Лягальная газета не магла прамы заклікаць да зваржэння парызма. Прыходзілася пісаць намёкам, якія добра разумеў свядомыя рабочыя і растлумачвалі масам. Калі, напрыклад, у «Правду» пісалася аб «поўных і няўзражэнных патрабаваннях пятага года», рабочыя разумеці, што гутарка ідзе аб рэвалюцыйных лоўгах большэвікоў—аб лоўгах за зваржэнне царызма, за дэмакратычную рэспубліку, за канфіскацыю памешчыцкай зямлі, за 8-гадзінны рабочы дзень.

«Правда» арганізавала перадавых рабочых напярэдадні выбараў у IV думу. Яна выкрывала прадальскавую паліцыю староўніцкага падзення а ліберальнай буржуазіі, староніка «сталынінскай рабочай партыі»—меншэвікоў. «Правда» заклікала рабочых галасаваць за старонікаў «няўзражэнных патрабаванняў пятага года», гэта значыць за большэвікоў. Выбары ўдзел у выбарах рабочага дэпутата ў думу ў дзень выбараў «Правда» апублікавала спіс выбаршчыкаў-большэвікоў, за які рэкамандавала галасаваць рабочым. Апублікаваць загалда гэты спіс нехта было, каб не палвергнуць немачныя кандыдатуры небеспечны арышту.

«Правда» дапамагала арганізаваль выступленні пралетарыята. У момант валікага лакаўталі ў Пецярбургу вёсн 1914 года, калі нематэагдзіна было абавязна масавую стачку. «Правда» заклікала рабочых за ішчых форм барацьбы—да масавых мітынгаў на заводах, да дэманстрацый на вуліцах. Прэма пісала аб гэтым у газеце нельга было, але гэты заклік быў зразумелым свядомым рабочым, які чыталі артыкул Леніна пад скрымным загаловам «Аб формах рабочага руху», у якім гаварылася, што стачка ў даны момант трэба змяняць больш высокай формай рабочага руху, што азначала заклік да арганізацыі мітынгаў і дэманстрацый.

Так ажыццяўлялася спалучэнне нелегальнай рэвалюцыйнай дзейнасці большэвікоў з легальнай агітацыяй і арганізацыяй рабочых мас праз «Правду».

«Правда» пісала не толькі аб рабо- вых жыццях, аб рабочых стачках і дэманстрацыях. «Правда» сістэматычна асвятляла сялянскае жыццё, галадоўскіх сялянства, эксплуатацыю сялян прыгоніікамі-памешчыкамі, аграбленне лепшай сялянскай зямлі кулакамі-хутаранамі ў рэзультате сталынінскай «рэформы». «Правда» паказвала свядомым рабочым, які многа гурчача матэрыял назапаліся ў вёсцы. «Правда» вучыла пралетарыят, што залачы рэвалюцыі 1905 года не вырваліся, што прадстаўляе новую рэвалюцыю. «Правда» вучыла, што ў гэтай другой рэвалюцыі пралетарыят павінен выступіць сапраўдным правільным, кіруючым сар- цэкам, што ён будзе мець у гэтай рэвалюцыі такога моцнага сяюзніка, як рэвалюцыйнае сялянства.

Меншэвікі дабіваліся таго, каб пралетарыят нікуды думался аб рэвалюцыі. Меншэвікі ўнушалі рабочым: выніце ламаць аб нарэдзе, аб галадоўках сялян, аб павананні чорнасоценных памешчыкаў—прыгонікаў, амагайцеся толькі за «заводу кааліцыі», падавайце аб гэтым «спытны» царскаму ўраду. Большэвікі растлумачвалі рабочым, што гэтая меншэвіцкая пропаведзь адмовы ад рэвалюцыі, адмовы ад саюза з сялянствам вядзецца ў інтарэсах буржуазіі, што рабочыя навяржана перамоуць царызм, калі яны прыняць на свой бок сялянства, які сваёй саюзнікам, што дурныя паствы, накітавалі меншэвікоў, павіны быць адкінуты прот, як ворагі рэвалюцыі.

Аб чым пісала «Правда» ў аддзеле «Сялянскае жыццё»?

Возьмем для прыкладу некалькі карэспанданцый за 1913 год.

Карэспанданцыя пад заглаўкам «Аграрная справа» паведамляла, а Самары што з 45 сялян села Новахабута Бугульмінскага павета, звынавачавацца ў супраціўленні земляробам пры вызваленні адпублічымкам грамалі окая зямлі, значная частка прыгаворана да лоўгата турэмнага зняволення.

Карэспанданцыя карэспанданцыя з Пскоўскай губерні паведамляла: «Сяліне сяла Пейца (паблізу станцыі Цвалле) аказалі ўзброенае супраціўленне стражнікам. Вось рашення Прычынныя судычкі—аграарны непараўменні ў Пейцу сінчугуты стражнікі: туды-ж выхалі віцэ-губернатар і пракурор».

Карэспанданцыя з Уфымскай губерні паведамляла аб расправах сялянскіх надзлаў, аб тым, што голал і закон аб выхадзе з селянскай абшчыны ўзачалі прэсе абавязавання сялян. Вось хутар Барысавка. Тут 27 ламоу, якія ўладоўва 543 дзесяцінаў ворыўнай зямлі. За час голаду 5 ламагаладароў пралалі ў вёсначы 31 дзес, па 25—33 руб за дзесяціну, а зямлі кашце разы ў 3—4 дражжы. Тут-жа 7 ламоу заклалі 177 дзес, атрымаўшы па 18—20 руб за дзесяціну на 6 год

па 12 проц у год. Калі прыняць пад увагу абшччаласць насельніцтва і палёныя процанты, то з упэўненасцю можна сказаць: з 177 дзесяцін палёны павіны перайсці ў рукі ляхара, бо такую велларную суму на працягу 6 год натоўр ці зможа выплаціць і палёны даўжнікоў.

У сваім артыкуле «Вуйнае памешчыцкае і дробнае сялянскае землеўладанне ў Расіі», апублікаваным у «Правду», Ленін галічна паказваў рабочым і сялінам, якія велларныя зямельныя багачы аналоўца ў руках пралетарыяту-памешчыкаў. Толькі ў 30 тысяч буйнейшых памешчыкаў было каля 70 мільянаў дзесяцін зямлі. Столькі ж зямлі прыпадала на долю 10 мільянаў сялянскіх двароў. На кожнага буйнага памешчыка ў сярэднім прыпадала па 2,300 дзесяцін, на кожнага сялянскіх двар, лічачы і кулакскія днары, — у сярэднім 7 дзесяцін. Пры гэтым 5 мільянаў маламоцных сялянскіх двароў, гэта значыць палавіна ўсяго сялянства, мелі на двор не больш адной-двух дзесяцін зямлі. Гэтыя факты наглядна паказвалі, што корань сялянскай галечы і галадоўка ляжыць у буйным памешчыцкім землеўладанні, у перажытках прыгоніцтва, ад якіх сялянства можа вызваліцца толькі праз рэвалюцыю, кіруюмую рабочым класам.

Праз рабочых, звязаных з вёскай, «Правда» прайнікала ў вёску, прабуджаючы да рэвалюцыйнай барацьбы перадавых сялян.

У перыяд стварэння «Правды» нелегальныя сацыял-дэмакратычныя арганізацыі знаходзіліся цалкам у руках большэвікоў. Лягальныя ж формы арганізацыі—думскае фракцыя, друкарскія касы, профсаюзы—не былі нічэ цалкам аддзячаны ў меншэвікоў. Патрэба была рашучая барацьба большэвікоў за выгнаанне лівелітарав з лягальных арганізацый рабочага класа. Гэтая барацьба ўшчаралася поспехам, дзякуючы «Правду».

«Правда» стала ў цэнтры барацьбы за партыйнасць, за ўзнаўленне масавай рабочай рэвалюцыйнай партыі. «Правда» арганізавала лягальныя арганізацыі выхад папдольных ачагоў большэвіцкай партыі і накіроўвала рабочы рух да адной поўнай мэты—да падрыхтоўкі рэвалюцыі.

У «Правду» была велларная колькасць рабочых карэспандантаў. Толькі за алаз год у ёй было надрукавана звыш 11 тысяч рабочых карэспанданцый. Але «Правда» звязвалася з рабочымі масамі не толькі шляхам пісьмаў і карэспанданцый. Шматлікія рабочыя з прадпрыемстваў кожны дзень заходзілі ў рэдакцыю. У рэдакцыі «Правды» была канцэнтравана значная частка арганізацыйнай работы партыі. Тут залажваліся сустрэчы з прадстаўніцкай месцовых партыйных ачагоў, сюды прыходзілі весткі аб партыйнай работе на фабрыках і заводах, адкуль перадаваліся партыйныя дырэктывы Пецярбургскага камітэта і Цэнтральнага Камітэта партыі.

У рэзультате духу з палавінай год за ўпярняй барацьбы з лівелітарамі, за ўзнаўленне масавай рэвалюцыйнай рабочай партыі большэвікі дабіліся таго, што к лету 1914 года за большэвіцкай партыяй, за «праўдзінскай» тактыкай ішло чатыры патых актыўных рабочых Расіі. Аб гэтым гаварыў, напрыклад, той факт, што з агульнай колькасці 7 тысяч рабочых груп, якія рабілі ў 1914 годзе зборы на рабочыя газеты, 5600 груп збіралі грошы на большэвіцкі друк і толькі 1,400 груп—на меншэвіцкі. У меншэвікоў затое было многа «багатых прычэрцаў» з ліберальнай буржуазіі і буржуазнай інтэлігенцыі, якія давалі больш палавіны грошак, неабходных на ўтрыманне меншэвіцкай газеты.

Большэвікі талы называлі «праўдзінскай». 3 «Правды» расло цалое пакленне рэвалюцыйнага пралетарыята, якое правало потым Кастрычніцкую сацыялістычную рэвалюцыю. За «Правдой» сталі дзесяткі і сотні тысяч рабочых. У годны рэвалюцыйнага ўдому (1912—1914) быў закладзены моцны фундамент масавай большэвіцкай партыі, якая не магл разбурыць ніякія праследванні царызма ў перыяд Імперыялістычнай вайны.

«Правда» 1912 года—гэта заклікала фундамент для перамогі большэвіка ў 1917 годзе. (Сталін).

Другім агульнарасійскім лягальным арганам партыі была большэвіцкая фракцыя ў IV Дзяржаўнай думе.

У 1912 годзе ўрад назначыў выбары ў IV думу. Удзел у выбарах наша партыя надавала вялікае значэнне. Думскае сацыял-дэмакратычнае фрак-

спалучаючы нелегальную работу з легальнай, большэвікі заваявалі на сваю стварану ў абодвух сталіцах большасць прафесійных аб'яднанняў. Асабліва бліскучую перамогу большэвікі атрымалі пры выбарах у 1913 годзе праўдзінскае саюза металістаў у Пецярбургу: на сходах з 3 тысяч металістаў ледзь 150 чалавек галасавала за лівелітарав.

Тое-ж самае трэба сказаць аб такой легальнай арганізацыі, як сацыял-дэмакратычная фракцыя ў IV Дзяржаўнай думе. Хоць у меншэвікоў было ў 7 дэпутатаў, а ў большэвікоў 6 дэпутатаў, меншэвіцкая сямёрка, якая прайшла галоўным чынам ад нерабочых раёнаў, прадстаўляла ледзь 1/3

частку рабочага класа, тады як большэвіцкая сямёрка, якая прайшла ад асноўных прамысловых цэнтраў краіны (Пецярбург, Масква, Іванава-Ваенск, Кастрама, Екаперынаслаў, Хар'ков), прадстаўляла больш 1/2 рабочага класа краіны. Рабочыя лічылі сваімі дэпутатамі шахцёрў (Балаў, Петроўскі і ішч), а не сямёрку.

Большэвікам удалося заваяваць левы гледзчы на дзіякі праследвання і траіцыстаў, алацелі захаванне нелегальную партыю і цёрдую дыспліну ў сваіх радах, стойка абаранілі ін-

(Працяг на 3 отар.)

СТАНОВІШЧА ў ЧЭХАСЛАВАКІІ

ЧЭХАСЛАВАКІІ НАРОД ПАТРАБУЕ
АДХІЛЕННЯ АНГЛА-ФРАНЦУЗСКІХ ПРАПАНОЎ

ПРАГА, 19 верасня. (БЕЛТА). Сёння ў 4 гадзіны дня англійскі пасланнік Нютон і французскі пасланнік дэ Лакруа перадалі прэзідэнту Бенешу англа-французскія прапановы. Увесь дзень засядаў чэхаславацкі кабінет міштраў пад старшынствам прэзідэнта.

Да якіх рашэнняў прышоў урад, яшчэ невядома.

Усе газеты рэзка асуджаюць пазіцыю Англіі і Францыі і рэкамендуяць ураду заняць пэўную лінію і адхіліць «прапановы» Лондана і Парыжа.

Газета «Телеграф» піша: «Толькі два

фактары — недамысленасць тэрыторыі, якая састаўляе аднае гаспадарчае цэлае, і ўмацаваныя грамадзянскія ахоўваюцца армія — ёсць сапраўдныя гарантыі існавання нашай рэспублікі».

Аўстрыйскі таксама мела міжнародныя гарантыі вайсковых дзяржаў. Аўстрыя — аласны прыклад, які заклікае нас да рашымасці абараняць усёмі сіламі і сродкамі сваё жыццё, сваё дзяржаўнае і нацыянальнае існаванне нашых народаў».

Зараз пачалося сумеснае пасяджэнне кіруючых органаў усіх нацыянальных партый у прысутнасці прэм'ер-міністра Годжы.

Увядзенне папярэдняй цензуры ў Чэхаславакіі

ПРАГА, 20 верасня. (БЕЛТА). Сёння апублікавана распараджэнне міністэрства ўнутраных спраў, згодна якому ўсталявацца папярэдняя цензура на ўвесь штотдзёны і перыядычны друк (газеты, журналы і інш.). Адна-

часова ўвядзенне цензуры на ўсю паштовую карэспандэнцыю, прычым, усе пасыланыя за граніцу пісьмы павінны здавацца на пошту толькі ў адкрытых канвертах.

Канцэнтрацыя польскіх і венгерскіх войск
на чэхаславацкай граніцы

ВАРШАВА, 19 верасня. (БЕЛТА). Сёння вечарам у Варшаве выйшлі экстранны выпускі ўрадавых газет, афіцыйна паведамляючы аб канцэнтрацыі польскіх войск на чэхаславацкай граніцы.

Польскі ўрад прабуе апраўдаць гэта мерапрыемства рознымі прамаславнымі выдумкамі.

Наопах створаны польскім урадам так званы «камітэт барацьбы за правы паліцыяў у Чэхаславакіі» арганізаваў у Катавіцах антычэхаславацкіх мітынг. Разглядаючы мітынг, якія транспаранты на паўднёвым баку Польшчы, заклікае польскі ўрад прыняць усе меры да неадкладнага далучэння Чэхаславакіі (чэхаславацкай) Сілезіі да Польшчы.

ПРАГА, 19 верасня. (БЕЛТА). Паводле атрыманых з пайфармаваных крыніц вестак, на граніцы Славакіі і Закарпацкай Украіны ў спешным парадку праводзіцца канцэнтрацыя венгерскіх войск. Адначасова венгерскі фашызм друк рэзка ўзмацніў антычэхаславацкую кампанію, патрабуючы перадачы Чэхаславакіі.

Учора ў Будапешце адбыліся бурныя выступленні венгерскіх фашыстаў якія патрабавалі адмены Трыянскага дагавора (заключанага пасля сусветнай імперыялістычнай вайны паміж групай дзяржаў і Венгрыяй) і далучэння Славакіі да Венгрыі.

Пасяджэнне англійскага кабінета

ЛОНДАН, 19 верасня. (БЕЛТА). Паводле паведамлення агенства Рэйтар, адбылося пасяджэнне англійскага кабінета, на якім быў абмеркаваны план, прыняты на нарадзе англійскіх і французскіх міністраў па чэхаславацкаму пытання. Гэты план, уключае далейшае актывізацыю прававой неабходнасці і выхадзіць з прыняцця перагляду існуючых грамадзянскіх

Чэхаславакія і Германія. Даведзена да ведама чэхаславацкага ўрада аб амерыканска-французскага плана. Да атрымання ад яго адказа падрыхтаваны прыняты рашэнні астанаўляюцца ў сваёй частцы.

Прэм'ер-міністр Чэмпберлен, піша агенства, мяркую ў другі раз вытупіць у Германію 21 верасня.

РАШЭННІ СОВЕТА МІНІСТРАЎ ФРАНЦЫІ

ПАРЫЖ, 19 верасня. (БЕЛТА). Паводле паведамлення агенства Гаага, сёння днём адбылося пасяджэнне французскага савета міністраў. Пасяджэнне працягнулася паўтары гадзіны. Гэтым перададзены наступныя камюнікэ: «Далей і Банэ зрабілі даклад аб ад-

быццях у Лондане перагаворах і аб тых умовах, на якіх было дасягнута падпісанне англійскага ўрада. Совет міністраў аднадушна адхіліў заяву і пазіцыю старшын савета міністраў, а таксама прапановы, выношаныя падпісаннем англійскага ўрада».

Водгукі на англа-французскі план
раскладання Чэхаславакіі

ПАРЫЖ, 19 верасня. (БЕЛТА). Англа-германскі план раскладання Чэхаславакіі і не «нейтралізацыі» выклікалі энергічныя адказы з боку найбольш дэталізаваных французскіх палітычных дзеячоў.

Пэрынаме піша ў газеце «Ордр»: «Залішне гаварыць аб тым, што прыняццё гэтага плана патрабавала б чэхаславацкага прызнання збожжа ва ўважлівае іх больш гораў».

Ракіныны журналіст Арыс дэ Каррые ў газеце «Эпока» заклікае: «У Лондане ідуць на ўступкі, пры якіх умовна згадваюць: «Што-ж ад гэтага часу аднаўляе ўступкі ад простага капіталізму».

Гэбальт Пэры ў «Юманітэ» піша: «Існаванне неапаўнаважанага Чэхаславакіі, адольнай пераходзіць гітлераўскай

агрэсіі супроць Францыі, было для Францыі фактарам спакою. Да гэтага часу неадолена сыравіна прымушаў Германію да некалькіх умераных план прывозны Чэмпберленам з Берхтэсгадена (рэзідэнцыя Гітлера), разбурае гэтыя два элементы еўрапейскай безапаснасці. Гэты план пазбавіў Францыю яе чэхаславацкай саюзнасці і адкрылае Германіі шлях да хлеба і сыравіны, якія Германія некапае. Адакцыя французскай безапаснасці набліжае разважэнне вайны».

Калі-ж запрошанае дзяржаўнае адмаўляюцца прыняць на сябе абавязкі члена Лігі, у мэтах урэгулявання каталіфікацыі прыбегне да вайны супроць члена Лігі, то да яе прымянення артыкул 16, які прадугледжвае санкцыі супроць агрэсара

ПРАМОВА
АЛЬВАРЭСА ДЭЛЬ ВАЙО
НА ПЛЕНУМЕ ЛІГІ НАЦЫІ

ЖЭНЕВА, 19 верасня. (БЕЛТА). Сёння раніш у агульнай дыскусіі па справах чэхаславацкага саюзства Лігі нацыі на пленуме Лігі выступіў а вядомай яркай прамовай іспанскі міністр замежных спраў Альварэс дэль Вайо.

— У трэці раз, — сказаў ён, Іспанія з'яўляецца перад пленумам Лігі, як афіцыйна агрэсіў. Не прысутнасць тут — абавязковы акт супроць тых, абавязкам якіх з'яўляецца выкананне статута Лігі, але якія замест гэтага лічаць за лепшае, каб Ліга нацыі хутчэй загінула, і не робяць ніякіх сур'ёзных спроб палітычнага руйнування рабоне ворагаў».

Іспанская дэлегацыя рашыла падтрыманнем прынцыпаў калектыўнай безапаснасці выканаць свой абавязак да канца. Яна кляміць усеагульнае аслабленне статута Лігі нацыі, бо гэта нанесла б Ліге апошні ўдар.

Альварэс дэль Вайо падкрэслівае, што ніколі за ўвесь час свайго існавання Ліга нацыі не абіраўся на пленум у такой цяжкай атмасферы бяспэі, нерашучасці і разгалу, гвалту і агрэсіі. Беспакарны напад на Іспанію і Кітай не можа не заахвочваць тых, хто ўрачыстасць неабудзенага гвалту ператварыў у адзіную міжнародную рэальнасць. Найбольш адказнасць за гэта палае не на саміх агрэсараў, а на іх саудзельнікаў. Саудзельнікі агрэсараў — гэта дзяржавы, якія ператварылі Лігу нацыі ў простае бюро рэгістрацыі яе ўласных паражэнняў. Імяна гэтых дзяржаў і адказны за іх перавагу становішча.

Найвялікшы ўклад у справу ўсеагульнага міру, які рэспубліканская Іспанія можа сёння зрабіць у Жэневе — гэта прыклад пасляковага супраціўлення агрэсіі. Іспанскі народ гераічна супраціўляецца агрэсарам і тым самым аказвае вялікія паслугі справе міру. Іспанія дзяржаўна свайго безапамятасцю і нерашучасцю, а яшчэ больш сваёй уступчывасцю толькі падбадзёрвае і ўмацоўвае агрэсараў.

— Іспанія будзе прадаўжаць сваю барацьбу за нацыянальную незалежнасць да пераможнага канца — са ўсёй сілай падкрэслівае Альварэс дэль Вайо. Няхай не думаць, што можна гандляваць кроўю сотні тысяч іспанцаў, якія палі не толькі ў абарону ўласнай краіны, але і ў абарону еўрапейскай дэмакратыі. Іспанія не з'яўляецца кавалкам тэрыторыі, які можа быць кінут у а'яленне агрэсараў для таго, каб часова задаловілі іх апетыты. Дзяржавы-члены Лігі нацыі — не прысутнічаюць тут для таго, каб вялікія дзяржавы — таксама члены Лігі — ператварылі іх у аб'ект гандлю.

НА ФРАНТАХ
У ІСПАНІІ

УСХОДНІ ФРОНТ

Іспанскае міністэрства абароны ў афіцыйнай зводцы ваенных дзеянняў паведамляе, што 19 верасня часты мяжэжнік у зоне Эбро прадаўжаліся ярыныя атакі на пазіцыі рэспубліканцаў у раёне Гаэта і да паўночнага захаду ад горага масіва Парыша па Фанхуна. Пасля інтэнсіўнай каналізацыі шматлікіх батэрэй пры беспрэцэдэнтнай бомбардзіроўцы, якая праводзілася звыш 100 італьянскіх самалётаў, п'якота фашыстаў падтрымалі вялікай колькасцю танкаў, атакавала вышпні 408 477 і 428 Рэспубліканцы поўнаасцю адбілі гэтыя атакі, нанёшы фашызмам цяжкія страты.

К канцы дня мяжэжнікі аднавілі лютыя атакі на пазіцыі рэспубліканцаў, якія захоўваюць ранейшае размяшчэнне сваіх перадавых лій Аартылерыя рэспубліканцаў прымушае павярнуць назад фашысцкія танкі, выведшы пры гэтым адзін танк са строю. Авіяцыя рэспубліканцаў вельмі актыўна прымае ўдзел у баіх.

Удзельнікі VI-й агульнай алімпіады чырвонаармейскай мастацкай самадзейнасці вышпваюць матроскі танцы. Фото Мазелова (СФ).

ДА 125-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ
ТАРАСА ШЭЎЧЭНКІ

9 сакавіка 1939 года спаўняецца 125 год з дня нараджэння геналянага ўкраінскага песняра-рэвалюцыянера Тараса Грыгоравіча Шэўчэнка. Для азнамачвання галавы Саюзам савецкіх пісьмнікаў БССР створан юбілейны камітэт. Вылучаны пісьмнікі і крытыкі, якія працягваюць на прадпрыемствах, установах і ў часах Чыронай Арміі рад лекцыяў аб жыцці вялікага паэта. У асноўным закончаны пераклад на беларускую мову выдатнага твора Шэўчэнка «Кобзарь». Над перакладам працавала брыгада паэтаў у складзе Куцалы, Коласа, Бядулі, Бооўлі, Глебкі і іншых. У бліжэйшы час пасля канчатковай зверкі тэкста ў Кіеве разам

з украінскімі пісьмнікамі кніга будзе адана ў друку.

У Дзяржаўнай бібліятэцы імя Леніна ёсць творы Тараса Шэўчэнка на украінскай, рускай, беларускай, грузінскай і яўрэйскай мовах. Наасобныя кнігі выдадзены ў 1844, 1876, 1883 і інш. гадах. Асаблівай папулярнасцю ў чытачоў карыстаецца бессмертны твор паэта «Кобзарь». Да юбілею бібліятэка арганізуе вялікую выставку, прысвечаную Тарасу Шэўчэнка. З Дзяржаўнай бібліятэкі УССР выданы бібліяграфічны і фотаматэрыялы аб паэце. Ужо атрыманы юбілейныя выданні паэм Тараса Шэўчэнка.

МОЛАДЗЬ АВАЛОДВАЕ ЛЁТНАЙ СПРАВАЙ

ОРША. Рабочая і калгасная моладзь радна працягвае вялікую пагу да авалодання лётнай справай без адрыву ад вытворчасці. У аэракул паступіла многа заяў. 50 процантаў падаўшых заяваў — калгасная моладзь.

Малады калгаснік сельгасарпелі «Большэнік» тав. Ліхаў Іван Сямёнавіч піша: «Я жадаю падрыхтаваць ся-

бе для абароны з павятра сваёй мадэры-радымы. Прашу прыняць мяне на вучобу лётчыкам».

У гонар XX гадавіны Ленінска-Сталінскага комсамолу 25 верасня адуляецца выпуск групы пілотаў, якія вывучылі лётную справу без адрыву ад вытворчасці. Большасць выпускнікоў — рабеснікі Кастрычніка.

НОВЫЯ ЭЛЕКТРАСТАНЦЫІ ў БССР

У Лепелі пущана ў эксплуатацыю новая гарадская электрастанцыя. У жылых дамах культурна-бытовых установах засталіся сотні электрычных ламп. Прамысловыя прадпрыемствы атрымалі электрычную энергію. Асветленне вуліц.

Новыя электрастанцыі атрымае ў бягучым годзе рад другіх гарадоў і раённых цэнтраў рэспублікі. Да XXI гадавіны Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі аакаявацца электрастанцыя ў горах Чарвені. Новая станцыя на 100 кіловат будзе ў раённым цэнтры — Карме, які знаходзіцца ў некалькіх дзесятках кілометраў ад чыгункі.

ГАРАДШНІКІ БССР—УДЗЕЛЬНІКІ ўСЕСАЮЗНЫХ СПАБОРНІЦТВАЎ

У Менску адбыліся спаборніцтвы на прышыванне па гарацкіх паміж камандамі гарадскіх «Харчавікаў» і «Бурасенік» Пераможцам у гэтай сустрэчы выйшла каманда «Харчавікаў».

Такім чынам каманда «Харчавікаў» заваявала права на ўдзел ва ўсеагульных спаборніцтвах, якія адбудуцца 24 верасня ў Харкаве.

ШАХМАТНЫ ЧЭМПІЯНАТ БССР

Учора на шахматным турніры на першы турнір БССР, прысвечаным 20-годдзю Ленінска-Сталінскага комсамолу, адбылося дэбютнае алкалязныя партыі. Майстар Панаў выйграў у Лігенталя і сыграў унічыю са Сташэўскім. Журакоў без ігры заў адла-даеную партыю Лігенталя і сыграў унічыю з Насіпонавым.

Пасля васьмі тураў — на першым месцы майстар Панаў, які мае пэньз з паловай ачкоў з васьмі магчымых. За ім

гросмейстар Лігенталя і Манавіч — па пэньзі. Кампанец і майстар Дуа-Хані-міроў маюць па пэньз ачкоў; майстар Вараў і Брайтан — па чатыры; Сташэўскі і Журакоў — па тры з паловай; Насіпонаў, Сілік і Іваноў — па тры; Ратніцаў — два і на апошнім месцы Кейліс — паўтара ачка.

Выш. абавязні аднаго рэдактара
Д. Т. ЛЕБЕДЗЕУ.

Вайны кітайскай арміі барыкадуруюць вароты горада, адважанага ў японскіх захопніку. (СФ).

НА 3-ЕЗДЗЕ
АНГЛІЙСКАІ КОМПАРТЫ

ЛОНДАН, 19 верасня. (БЕЛТА). На адбываючымся XV з'ездзе англійскай кампартыі першым выступіў член англійскага парламента Галахер. Галахер асудзіў палітыку Чэмпберлена і прыватна і яго пазіцыю ў Германію ваявішчы, што падобныя дзеянні выкараваюць супроць захавання міру. Выказаўшыся затым за неадкладнае аакаяненне англійскага парламента, Галахер унёс прапанову аб скліканні Усеагульнай канферэнцыі рабочых і іншых дэмакратычных арганізацый Англіі для абмеркавання палітыкі ўрада.

8 справаздачным дакладам выступіў генеральны сакратар англійскай кампартыі Гары Політ. Указаўшы на ўзбярэжжы эканамічных крызіс у Англіі, Політ заявіў, што ў сучасны момант не менш 10 мільянаў англійскага насельніцтва знаходзіцца ў выключна цяжкіх матэрыяльных умовах. У той-жа час урад Чэмпберлена праводзіць рэакцыйныя меры, якія яшчэ больш пагаршаюць эканамічнае становішча англійскага рабочага класа і адначасова ўшчымяюць яго палітычныя правы.

Гэты ўрад, — падкрэсліў Політ, — выражае інтарэсы самай рэакцыйнай групы англійскай буржуазіі і з мэтай разгрому дэмакратыі робіць уступку ва ўступнай фашызму.

Далей Політ заявіў аб гатоўнасці камуністычнай партыі Англіі аб'яднацца з лейбарысцкай партыяй, каб паспяхова змагацца за інтарэсы працоўных Англіі. Адначасова Політ вышпываў адраджэнцкую ролю правага крыла лейбарысцкай партыі.

Далей Політ ахарактарызаваў адраджэнцкую ролю траіцстаў як фашысцкай агенцыі і падкрэсліў, што камуністычная партыя Англіі павінна строга ахоўваць свае рады ад пранікнення траіццкіх адраджэнцаў.

18 верасня на рашчымым пасяджэнні б'юда аднаголасна было прынята пры-вітанне Усеагульнай камуністычнай партыі большасцю.

ГЕРМАНА-ВЕНГЕРСКАЯ ЗМОВА
СУПРОЦЬ ЧЭХАСЛАВАКІІ

ПРАГА, 20 верасня. (БЕЛТА). Павестках з Будапешта венгерскі рэгент (правіцель) Хорці выехаў у Германію і абвештаваў, сустрапаючы ў Берхтэсгадена з Гітлерам. Як мяркуюць у добра інфармаваных колах, Германія катаргарына паставіла перад Венгрыяй пытанне аб уздзе ў рыхтоўчымся нападзе на Чэхаславакію, хадзя-б у форме прадстаўлення германскай арміі венгерскай тэрыторыі «у крэдыт».

БЕЛДЗЯРЖАТЭАТР
ОПЕРЫ І БАЛЕТА
17 КАСТРЫЧНІКА
1938 г.

адрыццэ сезону
у памяшканні Бел. Дзярж. а'ярскага тэатра.

Репертуар
П'ЯСТАНОЎКІ

Рымскі-Корсак
ПАРЫЖ
НІКІТА

Чайкоўскі
ЛЕВІТАНІЕ
ВОЗЕРА

Дарсавіцкі
РУСАЛКА

Пучыні
ЧЫО-ЧЫО-САП

Узбавленне
настанавы

Дзяржынскі
ПІХІ ДОН

Пучыні
ТОСКА

Бердзі
РЫГАДЕТО

Гертзаль
МАРІЯ
ПЕРАСПІРОГА
(Штэтына)
прэзэнтуючы

ПРЫМАНОЦА
ВАЛІКІ. У касе
тэатра на пастанаві-
мых месцах і ка-
ллекцыянах паходзі-
ць 12 па 2 г. і 3
да 8 г. веч.

ДА ВЕДМА РАЙОНАЛЬНАГА ВЕТПУНКАРА ВЕТ-
БАКЛАБАРАТОРЫІ І ІНШЫХ ЖЫВЕЛАГАДОРЧЫХ
ОРГАНІЗАЦЫІ.

Рэспубліканская кантора „БЕЛВЕТНАБЗЫТ“

ПАВЕДАМЛЕННЕ, ШТО ВЕТСКЛАДАМІ
пачат ПРЫЁМ ЗАЯВАК на 1939 г. на веттавары

(медікаменты, дзяржэці, хірургічныя і ветахірургічныя інструменты, пераважна звыш-апараты лабараторнае абсталяванне і реак-
тывы).

Тэрмін падачы заявак да 15 КАСТРЫЧНІКА 1938 г.

ЗАЯВКІ ПРЫМАНОЦА ветскладам і гарадскім ОРПА — Савец-
кая, 12 — ГОМЕЛЬ — Н. Остроўска 58 — ІЦЕВСК — К. Лібонька. 3.
Менск — Комсомольская 1/13 БАВРІСЬК — С. Сіпчэва, 8.

Заяўкі прадстаўляюцца таму ветскладу, ад якога кліент снабжаець
у 1938 г.

Форма заяўкі так-ж, што і на 1938 г.

«БЕЛВЕТНАБЗЫТ».

Дзяржаўная ФІЛАРМОНІЯ БССР
абвешчае ПРЫЁМ
СПЕВАКОЎ І ТАНЦОРАЎ

у ансамбл беларускай народнай
песні і пляскі.

Іспытны будучы праводзіцца з
20 верасня п. г.

Прыезд адважанага толькі пры-
нятым на работу ў ансамбль.
ДЫРЭКЦЫЯ.

У АДЗЕЛ АБ'ЯЎ званіце
на тэлефону № 25-384

ДА АСЕННЕ-ЗІМОВАГА СЕЗОНУ
ВЯЛІКІ ВЫБАР ГАЛАУНЫХ УБОРАЎ

МУЖЧЫНСКІХ, ЖАНОЧЫХ І ДІЦЯЧЫХ, РОЗНЫХ
ФАСОНАЎ, РАЗМЕРАЎ І РАСПІЕТАК ПА АПОШНЯМ
МОДЗЕ.

Ёсць толькі ў МАГАЗІНАХ
МЕНГОРПРАМГАНДЛЮ.

У ПРОДАЖУ ЁСЦЬ:

МУЖЧЫНСКІ КОПІ — ДРАВАВЫЯ, БАТОНАВЫЯ І ІНШ.;
ЖАНОЧЫЯ — ВЕРЭТЫ ФЕТЭРАВЫ І КАВКАЗСКАЯ ШЭРСЦІ,
СКУРАНЫЯ «МАДЭЛЬНАЯ МАМА», ШЛЯПЫ — ФЕТЭРАВЫ МЕХА-
ВЫЯ, ШОКАВЫЯ, ПЛОШАВЫЯ І ІНШ.;

ДІЦЯЧЫЯ — СУКОНЫЯ КАПАНАВЫ, КОПІ, ФЕТЭРАВЫ ПА-
ПАЧКІ І КАПТУРЫ

Вялікі выбар розных КВЕТКАў для шліні і плаціц.

АДРАСЫ: МАГАЗІН № 31—СОВЕТСКАЯ, 39;
МАГАЗІН № 39—ЛЕНІНСКАЯ, 39;
МАГАЗІН № 1—ЛЕНІНСКАЯ, 13.

МЕНГОРПРАМГАНДЛЮ.

У ПАРЫЖА ЗАПРАШАЮЦА старшыні
прафэсійных арганізацый пра-
прыметнаў вясной і лануацкіх
установаў

Нікола Жубавіч у клубе імя
Дэніна (павялічаны кааал)

ОРГАМІТЭТ МЕНГОРПРАМГАНДЛЮ
ДА КАГАНОВІЦКАМУ РАЕНУ.

У ПАРЫЖА ЗАПРАШАЮЦА старшыні
прафэсійных арганізацый пра-
прыметнаў вясной і лануацкіх
установаў

Нікола Жубавіч у клубе імя
Дэніна (павялічаны кааал)